

УДК 070:316] (477) (092)

Соціальна проблематика в публіцистиці М. Голубця (20-30-і рр. ХХ ст.)

Кічура Л.В.

Львівський національний університет ім. І. Франка, м. Львів, Україна

У статті схарактеризовано публікації М. Голубця, які присвячені соціальній тематиці. Вивчено публіцистичні статті автора соціального характеру, зазначено окремі найважливіші соціальні проблеми, які він порушив у них.

Ключові слова: *М. Голубець, соціальний, національне виховання, патріотизм, населення, освіта.*

Серед імен українських публіцистів (І. Франко, Д. Донцов, В. Липинський, В. Гренджи-Донський) важко назвати когось, хто б не писав на соціальні теми. Адже важке становище населення, інтелігенції, стан освіти та виховання молоді – все це стосувалося кожного національно-свідомого українця. Тим паче, що громадсько-політичне життя на західно-українських землях на поч. ХХ ст. сприяло переростанню культурно-освітнього руху в національно-визвольний.

Автором соціальних матеріалів (особливо впродовж 20-30-х рр.) був зокрема й відомий публіцист та видавець Львова міжвоєнного періоду М. Голубець. Зауважимо, що досі з приводу соціального спектру публікацій М. Голубця не з'явилося жодного дослідження, що зумовлює *актуальність* даної статті.

Натомість авторами статей, які стосувалися певної грані таланту М. Голубця (редакторського, публіцистичного, мистецтвознавчого) були такі дослідники як: З. Наконечна [15], Л. Сніцарчук [16], О. Катола [1], Т. Стефанишин [17]. Проте їхні дослідження не ставили своєю метою характеристику власне соціального спектру публікацій М. Голубця.

Отож у своїй статті ми намагатимемося з'ясувати ідейно-змістові параметри соціальної проблематики у публіцистиці цієї постаті. *Метою* нашої публікації буде дослідження місця, яке займала власне соціальна проблематика в публіцистиці М. Голубця.

У своїй публіцистиці соціального спрямування М. Голубець порушує болочу проблему стану освіти. Він критикує застарілу консервативну систему, яка ділить націю на “касти інтелігентних, півінтелігентних і неграмотних”, адже прийнятним є лише поділ праці й відповідальності кожного мешканця країни.

Важливою статтею з програмним гаслом можна вважати публікацію “В школі наше майбутнє!” [4, с. 1–2]. У ній М. Голубець доводить нібито очевидну, але далеко не всім зрозумілу актуальність освіти. Адже її брак відображається на багатьох сферах життя нації, підкреслює публіцист, тому громада мала б врахувати уроки історії та вдосконалити освітню сферу.

Своє відображення у публіцистиці М. Голубця отримала й проблема виховання молодого покоління, якому публіцист відводив чи не основну роль у майбутньому держави та її розбудові. В публікації “На передодні шкільних ферій” [9, с. 2] автор порушує нагальну проблему – дозвілля молоді, збереження прищеплених в україн-

ських приватних школах та гімназіях цінностей. У державних розвинутих націях молодь забезпечена всім і не обмежена в специфічних правах вікової групи. Натомість на Україні молодь має безліч завдань, серед яких – просвітити старші покоління, вкорінити в них запал до руху культури й нації вперед.

М. Голубець як публіцист звертав увагу на загально-політичні проблеми своєї держави, хоча думки про добробут народу, його життєвий рівень ніколи не залишали його.

Відразу декілька проблем (серед них і проблему стану освіти) порушив публіцист у статті “Наказ хвилі”. Дослідник зазначає, що із піднесенням національного духу, початком визвольного руху й урешті здобуття державності вся нація зконсолідувалася задля спільної великої ідеї. М. Голубець підкреслює, що головними якостями провідника нації мають стати почуття зв’язку з історією народу й “історичне післанництво”. Коли цими якостями володіє вже весь народ, він долає всякі перешкоди, адже це доведено історією.

Критикує публіцист й амбіції окремих керівників Рідної школи, оскільки цілі всеукраїнської установи мають бути загальнонаціональними, а не особистими. Ця установа повинна бути осередком національної освіти, а не засобом нав’язання партійної ідеології. У підсумку публікації автор наголошує на думці: “Мусимо осудити партійницьку гризню як найбільш безсоромний і невідповідальний злочин, як національну зраду” [8, с. 2].

У цій статті М. Голубець вкотре підкреслює брак ідейної єдності у боротьбі за зміну соціального статусу українців, за незалежне майбутнє. Роздробленість та прагнення власних інтересів ще ніде не дали позитивного результату. Кожен із нас має знати своє минуле, щоб вміти керувати майбутнім та розуміти явища сьогодення. Проте усе це ми маємо робити гуртом, а не поодинці, інакше нам ніколи не досягти поступу.

Публікація “Непомильна наука” [11, с. 2] через небезпечний політичний підтекст відображає соціальне підґрунтя – зумисне перекручення статистичних даних. М. Голубець яскраво критикує підступні дії під час перепису населення в Польщі, які можуть стати причиною повної денационалізації українців.

Соціальну тематику автор порушує в статті “Безробітні” [2, с. 2]. Він називає безробіття страшним явищем, з яким доводиться зіштовхуватись і наймогутнішим націям світу. Проте українське безробіття – це своєрідний різновид цього лиха, бо село не дає можливості працевлаштуватися усім робітникам. Навіть школи, фахові знання та нові знаряддя праці не допомагають вирішити цю проблему. Проте автор наголошує на тому, що нинішній безробітний – це свідомий громадянин, який знає дискримінації за свою свідомість та національність. Тому все українське громадянство спільними силами має стати на боротьбу з безробіттям.

Важливим виявом соціальної позиції М. Голубця стала стаття “Скала, що на ній збудована українська нація: (Слово про українське селянство)” [12, с. 3–4]. У ній автор перелічує усі стани суспільства, вказуючи на те, що кожен із них має свої заслуги перед народом. Він пригадує історичні події, до яких селянство спричинилося якнайбільше, зокрема Хмельниччину та Гайдамаччину. Відтак селянство впродовж тривалого часу було невичерпним резервуаром сил, які дбали про прийнятний рівень життя для шляхти та міщанства. Історія повстанських рухів, боротьби з більшовиками, пише М. Голубець – це велика історія селянської незалежності.

Набагато критичніше М. Голубець характеризував інтелігенцію в статтях “За багато інтелігенції” [7, с. 2] та “Свято Молоді” [13, с. 2]. Автор критикує амбіції українців, які перешкоджають розвитку культури на поступу вперед. У цих публікаціях публіцистові вдалося порушити велику проблему – недостатньої кількості української інтелігенції та фахівців, які б своєю працею сприяли поліпшенню економічного

становища та рівня національної свідомості українського народу.

Ще одним яскравим прикладом порушення соціальної проблематики у публіцистиці є прокламаційна стаття “В допомогу робітникам пера” [3, с. 2]. Адже М. Голубець порушує проблему фінансування творчості письменників і журналістів та створення для них умов для повноцінної праці й розвитку їхнього хисту.

Продовжуючи тему матеріальної скрути письменників, публіцист переносить цю ж проблему на митців та літераторів (стаття “Не ласка, а заплата” [10, с. 2]). На початку публікації автор називає декілька трагічних випадків із життя культурної еліти, які свідчать про катастрофічний брак уваги суспільства до його найкращих сил, яким допомагають нечисленні особи, та й то часто, коли вже занадто пізно. Натомість, рідко серед жертводавців можна знайти імена культурних діячів, які добре обізнані із спадком митця. Щоб якось покращити ситуацію, М. Голубець пропонує ввести своєрідне самооподаткування.

Авторові вдалося підкреслити гостру проблему фінансування та підтримки українських митців. Адже без мистецтва не буде і нації. Він вважав, що українці мали зробити усе від них залежне, щоб змінити цю ситуацію на краще.

Соціальна проблематика в публіцистиці М. Голубця присутня ще в одному великому пласті статей, які стосуються жіночої тематики. Автор присвятив чимало публікацій жінкам, оскільки на відміну від інших національностей, українська жінка завжди була на рівні з чоловіком, як у політиці, так і в мистецтві та науці [5, с. 2–3; 6, с. 67–70; 14, с. 3–4]. Саме український жіночий рух, який був національно-патріотичним за своїм спрямуванням, за твердженням М. Голубця, зробив чимало для того, щоб українська національна ідея не померла, щоб держава в майбутньому здобула незалежність.

Висновки. Можемо підсумувати, що соціальна проблематика у публіцистиці М. Голубця займала важливе місце. Своїми критичними статтями автор намагався розвінчати міф про радянську українізацію та сусідські взаємини України-Польщі. Автор критикував партійництво та власні меркантильні домагання деяких представників української еліти, які перешкоджали успішному розвитку української національної ідеї.

Публіцист намагався наголосити на важливості виховання національно-активної молоді, розвитку стану освіти; обов'язковому виконанні тих важливих завдань, над якими щодня мала б працювати українська інтелігенція.

Список літератури

1. Катола О. Микола Голубець – редактор і видавець часопису “Українське мистецтво / Ольга Катола // Збірник праць науково-дослідного центру періодики. – Львів. – 2005. – Вип. 13. – С. 600-607.
2. М. Г. [Голубець М.]. Безробітні / М. Голубець // Новий Час. – 1937. – Ч. 235. – С. 2.
3. М. Г. [Голубець М.]. В допомогу робітникам пера! / М. Голубець // Неділя. – 1929. – Ч. 15. – С. 2.
4. М. Г. [Голубець М.]. В школі наше майбутнє! М. Голубець // Неділя. – 1929. – Ч. 36. – С. 1–2.
5. М. Г. [Голубець М.]. Жінка в історії України / М. Голубець // Неділя. – 1930. – Ч. 20. – С. 2–3.
6. М. Г. [Голубець М.]. Жінка в українській історії / М. Голубець // Календар для всіх на 1934 рік. – Львів : Накл. І. Тиктора, 1933. – С. 67–70.
7. М. Г. [Голубець М.]. За багато інтелігенції? / М. Голубець // Неділя. – 1928. – Ч. 3. – С. 2.
8. М. Г. [Голубець М.]. Наказ хвилі / М. Голубець // Неділя. – 1929. – Ч. 21. – С. 2.

9. М. Г. [Голубець М.]. На передодні шкільних ферій / М. Голубець // Неділя. – 1929. – Ч. 25. – С. 2.
10. М. Г. [Голубець М.]. Не ласка, а заплата! / М. Голубець // Новий Час. – 1936. – Ч. 233. – С. 2.
11. М. Г. [Голубець М.]. Непомильна наука / М. Голубець // Неділя. – 1928. – Ч. 15. – С. 2.
12. Голубець М. Скала, що на ній збудована українська нація : (Слово про українське селянство) / Микола Голубець // Новий Час. – 1937. – Ч. 270. – С. 3–4.
13. М. Г. [Голубець М.]. Свято Молоді / М. Голубець // Неділя. – 1929. – Ч. 23. – С. 2.
14. (М. Г.) [Голубець М.]. Становище жінки в княжій Україні / М. Голубець // Новий Час. – 1934. – Ч. 139. – С. 3–4.
15. Наконечна З. Микола Голубець про українську пресу (за матеріалами галицьких періодичних видань) / Зоряна Наконечна // Українська періодика : історія і сучасність : доп. та повідомл. дев'ятої Всеукр. наук.-практ. конф., Львів, 28–29 жовт. 2005. – Львів, 2005. – С. 607–611.
16. Снісарчук Л. "Крок вперед!" Або темпоральна референтність часопису "Час" (1931-1932) / Лідія Снісарчук // Збірник праць науково-дослідного центру періодики. – Львів. – 2002. – Вип. 10. – С. 174–180.
17. Стефанишин Т. Микола Голубець – визначний представник львівської школи мистецтвознавства / Тарас Стефанишин // Мистецтвознавство '99 : наук. зб. – Львів, 1999. – С. 177–188.

Кичура Л.В. Социальная тематика в исследованиях Н. Голубца (20-30-е годы XX ст.) // Ученые записки Таврического национального университета им. В.И. Вернадского. Серия «Филология. Социальные коммуникации» – 2012. – Т.25 (64). – № 4. Часть 1. С.249-252.

В статье охарактеризованы публикации Н. Голубца на социальную тематику. Изучены публицистические статьи автора социального характера, обозначены самые важные проблемы, которые он затронул в них.

Ключевые слова: Н. Голубец, социальный, национальное воспитание, патриотизм, население, просвещение.

Kichura L. A social subject is in M. Holubets' researches (20-30-years XX century) // Uchenye zapiski Tavricheskogo Natsionalnogo Universiteta im. V.I. Vernadskogo. Series «Filology. Social communications». – 2012. – V.25 (64). – № 4. Part 1. – P. 249-252.

This article deals with the analyses of M. Holubets' description of our edge in the social articles and essays. The social publications of author are studied, major problems which he violated for them are marked.

Key words: M. Holubets, social, national education, patriotism, population, education.

Поступила в редакцию 23.09.2012 г.